

วิเคราะห์บทเพลงศิลปินแห่งชาติ ชลธี ธารทอง An Analysis of National Artist's Work : Chonlatee Tharnthong

อิทธิพงษ์ ฟองสมุทร

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์บทเพลงศิลปินแห่งชาติ ชลธี ธารทอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาชีวประวัติ ผลงาน ของศิลปินแห่งชาติ ชลธี ธารทอง และศึกษาวิเคราะห์ทำนองเพลงและคำร้องของศิลปินแห่งชาติ ชลธี ธารทอง ด้วยการศึกษาวเคราะห์จากเอกสาร การสัมภาษณ์ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. ชลธี ธารทอง มีชื่อจริงว่า นายสมนึก ทองมา เกิดเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2480 ที่บ้านตม ตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี มีฐานะยากจนต้องอาศัยอยู่กับปู่ย่าและป้า จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 เคยประกอบอาชีพมากมาย เช่น ชกมวย นักร้อง และนักประพันธ์เพลงจวบจนปัจจุบัน

ครูชลธี ธารทอง เป็นคนซื่อตรง จริใจ จิตใจอ่อนโยน โม่โห่ง่ายหายเร็ว ครูชลธี ธารทอง แต่งงานกับนางศศิวิมล ทองมา มีอาชีพเป็นครูที่โรงเรียนวิจิตรศิลป์ อยู่ที่ตำบลท่าม่วง อำเภอนาทม จังหวัดกาญจนบุรี ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่บ้านท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

ครูชลธีเรียนวิชาเปียโนที่กรุงเทพมหานครที่ครูสุทิน เทศาภิรักษ์ ในด้านการประพันธ์นั้นครูชลธีใช้วิธีครูพักลักจำในการเรียนประพันธ์บทเพลง จดจำรูปแบบการประพันธ์จากครูเพลงหลายท่าน และได้ศึกษากับครูสำเนียง ม่วงทอง เป็นต้นแบบในการเรียนรู้วิชาด้านการประพันธ์บทเพลงลูกทุ่ง

2. ท่อนเพลงแต่ละท่อนเพลงนั้นจะมีความสัมพันธ์กันคือ A1,A2,A3 จะมีลักษณะทำนองคล้ายกัน (Near Repetition) และมีท่อน B1 เป็นท่อนที่แตกต่างจากท่อนอื่นจำนวน 6 เพลง ส่วนอีก 1 เพลงมีลักษณะมีท่อนเพลงในรูปแบบ A1 B1 B2 โดยวรรคเพลงเป็นลักษณะการถาม(ANTECEDENT) ตอบ (CONSEQUENCE) ของแต่ละวรรค มีลักษณะการเริ่มทำนองทั้งแบบไม่ครบจังหวะห้องเพลง (Anacrusis) และการเริ่มทำนองแบบครบจังหวะห้องเพลง (Thesis) ในวลีเพลงนั้นจะมีวรรคคำร้องและจะมีตั้งแต่ 1 วรรคคำร้อง หรือหลายวรรคคำร้องใน 1 วลีมักจะอยู่ในรูปแบบของบันไดเสียงเพนทาโทนิค (Pentatonic scale) เป็นหลัก พบการใช้เทคนิครีโทรเกรด (Retrograde), วารีเอชัน (Variation), โน้ตเสียงค้ำ (Pedal Note), โน้ตผ่าน (Passing note), โน้ตเคียง (Neighboring note)

3. บทเพลงมีการประพันธ์คำร้องได้สอดคล้องเหมาะสมกับทำนอง รูปแบบคำร้องอยู่ในลักษณะบทร้อยกรอง มีการปรับวรรณยุกต์และความเหมาะสมของบทเพลงและภาษาไทยให้สอดคล้องไปด้วยกัน

คำสำคัญ : ชลธี ธารทอง, เพลงลูกทุ่งไทย

Abstract

The main aim of research is to study an analysis of national artist : Chonlatee Thanthong. The purpose of this research is to study about Chonlatee Thanthong's biography, music work, analysis of tune and lyrics. Data collection from documents and interviews. The results revealed that :

1. First name of Chonlatee Thangthong is Mr.Somnuek Thongma. Born on December 31 1937 at Baantom Thambon Srasiliam Phanatnihom district Chonburi. Poor lived with grandparents and aunt. Graduated from high school. He had many career such as a boxer, a singer and a composer until now.

Chonlatee Thanthong is a sincere person tender-hearted, impatient, upright. Married with Mrs.Sasiwimol Thongma. She was teaching at Verasil school at Tambon Thamuang, The muang district Kanchanaburi. Currently residing at Baanthamuang kanchanaburi.

Chonlatee Thanthong studied piano at Bangkok Music School with Suthin Thesarak. In a major of composer he recognized from music teachers from his generation. And a form of composer he got from Samneing Muangthong.

2. Music pieces in each pieces have correlation in A1,A2,A3 have a nature tune near repetition. A difference one is B1 in 6 songs. And 1 song a nature tune are in a form of A1 B1 B2 that music pieces antecedent and consequence. Starting tune in anacrusis and thesis. In music phrases have lyrics pieces and have from 1 piece to more pieces in 1 phrase most mainly in pentatonic scale. Found that using techniques are Retrograde, Variation, Pedal note, Passing note, Neighboring note.

3. Songs have composing lyrics match with tune - lyrics form are in poem. Adjustment tone marks, suitability of songs and Thai language in the same way.

Keywords : Chonlatee Tharnthong, Thai country music

บทนำ

ดนตรีมีบทบาทต่อสังคมมนุษย์มาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนกระทั่งมาถึงปัจจุบัน ดังปรากฏหลักฐานจากสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพเขียนหรือจารึกต่างๆ เครื่องดนตรีในสมัยก่อนประวัติศาสตร์เป็นเครื่องดนตรีที่ไม่ซับซ้อนเหมือนปัจจุบัน เครื่องดนตรีในปัจจุบันได้รับการปรับแต่งดัดแปลงมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งยอมรับเป็นสิ่งยืนยันได้ว่า ดนตรีเป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของมนุษย์ในแต่ละยุคแต่ละชาติได้ สิ่งที่สนับสนุนความคิดนี้คือ การที่ในแต่ละชาติที่มีดนตรี การขับร้องเพลงพื้นเมืองที่มีลักษณะเฉพาะของตนเองสืบมา โดยดนตรีหรือการขับร้องเหล่านั้นมักจะเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจในการดำเนินวิถีชีวิตในสังคม แม้แต่ชาติที่เกิดขึ้นภายหลังชาติอื่นๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ก็มีเพลงที่เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจในสังคม คือเพลงแจ๊ซ (Jazz) ซึ่งมีกำเนิดจากการเล่าเรื่องของการทำงาน และเป็นเพลงสวดของพวกทาสผิวดำในเมืองนิวออลีนส์ (New Orleans)

ในประเทศไทยนั้นมีบทเพลงอยู่หลากหลายประเภทที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นเพลงพื้นบ้านทั้งหลาย เช่น เพลงฉ่อย เพลงเรือ เพลงอีแซว ต่างเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตามท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของคนไทยที่คิดประดิษฐ์ขึ้นมา ถือว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่าของประเทศไทย รวมไปถึงบทเพลงอีกชนิดหนึ่งที่นับได้ว่าเป็นที่นิยมทั่วทั้งภูมิภาคของประเทศไทย นั่นก็คือ “เพลงลูกทุ่ง” ซึ่งมีวิวัฒนาการมาหลายยุคหลายสมัย มีดนตรีและการขับร้องที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เนื้อหาสาระหลากหลายทั้งในด้านความรัก วิถีชีวิตของผู้คนตามชนบท การเกิดทูลพระมหากษัตริย์ และอื่นๆอีกมากมาย

คำว่า “เพลงลูกทุ่ง” ถือกำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2507 เมื่อมีรายการโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม รายการหนึ่งตั้งชื่อรายการว่า “เพลงลูกทุ่ง” จัดรายการโดยประกอบไชยพิพัฒน์ และท้วม ทรชนง โดยมีวงดนตรีจุฬารัตน์ ของมงคล อมาตยกุล บรรเลงประกอบรายการ เหตุที่ใช้ชื่อรายการว่าลูกทุ่ง เพราะต้องการให้ตรงกับคำว่าคันทรี่มิวสิค (Country Music) ปรากฏว่าได้รับการคัดค้านว่าจะก่อให้เกิดความแตกแยก แต่ก็ไม่อาจต้านทานกระแสของความจริงอันเป็นเอกลักษณ์ของเพลงได้ ประชาชนทั่วไปจึงยอมรับกันว่าเพลงที่เล่าชีวิตชาวบ้านด้วยถ้อยคำที่เรียบง่าย คือ เพลงลูกทุ่ง และจากเหตุนี้เองจึงมีผู้ขนานนามเพลงไทยสากล ที่เคยร้องกันมาตั้งแต่สมัยรัชการที่ 7 ว่าเพลงลูกกรุง

สอดคล้องกับเพลงลูกทุ่งคือ “บทกวีแห่งชนบทไทย” ซึ่งสะท้อนให้เห็นสังคมแห่งชีวิตชาวไร่ ชาวนา ของชนบทไทยในแง่มุมที่แตกต่างไปจากเนื้อหาของวรรณคดี (จินตนา ดำรงเลิศ, 2538 : 8) เพลงลูกทุ่งมีสาระที่น่าสนใจกว่าเพลงลูกกรุง เพราะสัมผัสชีวิต แสดงความเร้นแค้น พุดถึงชีวิตชนบทได้ดีกว่าและยังแสดงถึงวัฒนธรรม ความเป็นแบบแผนซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (เพ็ญศรี

พุ่มชูศรี, 2534) สอดคล้องกับเพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่ซึ้งลึกอยู่ในสายเลือดของคนไทยตั้งแต่อดีตและเป็นเพลงที่เป็นสัญลักษณ์ของคนไทย นั่นคือลักษณะตรงไปตรงมา จริงใจไม่อ้อมค้อม รักสนุก ละเมียดละไมในการมองธรรมชาติ อ่อนไหวกับเหตุการณ์ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้น ยกที่จะหาเพลงชนิดใดเสมอเหมือน เนื้อหาสาระผูกติดกับความเป็นไทย (เจนภพ จบกระบวนวรรณ, 2539)

ชลธี ธารทอง มีผลงานการประพันธ์เพลงมากกว่า 2,000 เพลงที่เป็นที่รู้จักกันดี เช่น พอหรือยัง (ศรคีรี ศรีประจวบ) อีสาวทรานซิสเตอร์ (อ้อยทิพย์ ปัญญาธร) ไร่หนุ่มตงเก (ไพรวลัย ลูกเพชร) นวนาใจพี่ชายแดน (ไพรวลัย ลูกเพชร) สำร่วยลิ้มคำ (ไพรวลัย ลูกเพชร) ล้นเกล้าเฝ้าไทย (สายัณห์ สัญญา) จำปาลิมา (สายัณห์ สัญญา) ไร่หนุ่มรถไถ (สายัณห์ สัญญา) พบรักปากน้ำโพ (สายัณห์ สัญญา) ลูกสาวผู้การ (สายัณห์ สัญญา) แพนฉั่นไม่ต้องหล่อ (สุนารี ราชสีมา) เรียกพี่ได้ไหม (เสรี รุ่งสว่าง) เทพธิดาผ้าซิ่น (เสรี รุ่งสว่าง) จดหมายจากแม่ (เสรี รุ่งสว่าง) จดหมายจากแนวหน้า (ยอดรัก สลักใจ) ล่องเรือหารัก (ยอดรัก สลักใจ) (ชลธี ธารทอง, 2547 : 221)

องค์ความรู้สำหรับการประพันธ์บทเพลงของชลธี ธารทอง มีจุดเด่นในการเลือกสรรถ้อยคำในลักษณะของกวีนิพนธ์มาใช้ในการแต่งเพลง เนื้อหาสาระส่งเสริมคุณค่าวิถีชีวิตไทย ท่วงทำนองเพลงมีความไพเราะตรึงใจผู้ฟัง บทเพลงมีความดีเด่นในศิลปะการประพันธ์ที่ใช้นั้นหลักเกณฑ์หลายรูปแบบ เป็นนักแต่งเพลงที่แต่งทั้งคำร้องและทำนองเพลงเอง ผลงานเพลงล้วนแต่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักฟังเพลง สร้างนักร้องลูกทุ่งให้มีชื่อเสียงเป็นจำนวนมาก จนได้รับการยกย่องจาก ยิ่งยง สะเด็ดยาด ว่าเป็น “เทวดาเพลง” ได้รับรางวัลพระราชทานขับร้องเพลงดีเด่นจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในการจัดงานกิ่งศตวรรษ เพลงลูกทุ่งไทย ภาคสอง ในเพลงเทพธิดาผ้าซิ่น (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538 : 94) และได้รับการประกาศเกียรติคุณเป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลงลูกทุ่ง) พ.ศ.2542 จึงเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังให้ได้ศึกษาองค์ความรู้ในการประพันธ์เพลงของศิลปินแห่งชาติ ชลธี ธารทอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติ ผลงาน ศิลปินแห่งชาติ ชลธี ธารทอง
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทเพลงลูกทุ่งของศิลปินแห่งชาติชลธี ธารทอง

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือ

- แบบสัมภาษณ์

อุปกรณ์

- สมุดบันทึก
- กล้องถ่ายวิดีโอ
- กล้องถ่ายรูป
- เครื่องบันทึกเสียง

ขั้นรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้เก็บรวบรวมข้อมูลประวัติและผลงานของชลธิ์ ธารทอง และการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อสัมภาษณ์ชลธิ์ ธารทอง ถึงแนวคิดในการประพันธ์ อีกทั้งบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. รวบรวมชีวประวัติของชลธิ์ ธารทอง จากเอกสารสิ่งพิมพ์ บทความและการสัมภาษณ์
2. รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งไทย การประพันธ์เพลง
3. รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งไทย
4. รวบรวมแถบบันทึกภาพและเสียงในรูปแบบ แผ่นซีดี ดีวีดี แผ่นวีดีทัศน์การแสดง แผ่นวีดีทัศน์การประกวด
5. บทสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับชลธิ์ ธารทอง

ศึกษาข้อมูล

1. ประวัติ
 - 1.2 ชาตินิยม
 - 1.3 การศึกษา
 - 1.4 อุปนิสัยส่วนตัว
 - 1.5 ชีวิตครอบครัว
2. ประวัติทางด้านดนตรี
 - 2.1 การศึกษาดนตรี
 - 2.2 ประวัติความเป็นมาในการเป็นนักประพันธ์

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. ชีวประวัติและผลงานของศิลปินแห่งชาติ ชลธิ์ ธารทอง
2. บทเพลงลูกทุ่งจำนวน 7 เพลง
บทเพลงที่ได้รับรางวัลเสาอากาศทองคำ
 1. ห่มธงนอนตาย
 2. ไต้ถุนธรณี
 บทเพลงที่ครูชลธิ์ ธารทอง ภูมิใจที่สุดในชีวิต
 3. ลั่นเกล้าเผ่าไทย
 บทเพลงที่ได้รับความนิยมจากอดีตถึงปัจจุบัน
 4. ไอ้หนุ่มตังเก
 5. พบรักที่ปากน้ำโพ
 6. ล่องเรือหารัก
 7. จดหมายจากแนวหน้า

ในการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงในครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้ามีวิธีวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้

วิเคราะห์ในแง่สุนทรียศาสตร์ทางด้านดนตรี โดยมีขั้นตอนคือ

1. ถอดทำนองเพลง
2. บันทึกโน้ตเพลงด้วยโปรแกรม Sibelius 6.0
3. วิเคราะห์ทำนองเพลง
 - 3.1 โครงสร้างทำนอง (Melodic Structure)
 - 3.2 รูปแบบของทำนอง (Form)
 - 3.3 จังหวะของทำนอง (Melodic Rhythm)
4. วิเคราะห์ทางด้านการใช้ภาษา
 - 4.1 ประวัติความเป็นมาของบทเพลงความหมายเนื้อเพลงโดยสรุป
 - 4.2 การเลือกคำร้องที่มีความกลมกลืนกับเสียงของทำนอง

ผลการวิจัย

ชีวิตส่วนตัว

ชลธิ์ ธารทองมีชื่อจริงว่า นายสมนึก ทองมา เกิดเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2480 ที่บ้านตม ตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี บิดาชื่อ นายผัน ทองมา มารดาชื่อนางสมเกลี้ยง ทองมา เป็นลูกคนเดียว มารดาของครูชลธิ์เสียชีวิตลงเมื่อครูชลธิ์อายุได้เพียง 6 เดือนเนื่องจากการตกเลือดใน ไม่ได้ได้รับการรักษาจากแพทย์ จากนั้นบิดาของครูชลธิ์จึงมีภรรยาใหม่โดยมิได้นำลูกติดไป ด้วยเหตุที่แม่เลี้ยงไม่อยากจะเลี้ยงดูลูกที่เกิดจากภรรยาเก่า จึงเป็นเหตุให้ครูชลธิ์ต้องไปอยู่กับปู่ย่า อยู่กับป้าและเร่ร่อนไปทั่ว ซึ่งไม่ได้อยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง

ด้านการศึกษา

ชลธิ์ ธารทอง เริ่มเรียนในระดับชั้นเตรียมประถมศึกษปีที่ 1 ที่โรงเรียนสำนักกะตอ ตำบลหนองบอน อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี เมื่อเรียนไปได้ปีกว่าๆ ยายก็มารับตัวไปอยู่ด้วยที่ตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี ได้ศึกษาต่อระดับประถม 2 ที่โรงเรียนหนองขวาง (วัดแก้วศีลาราม) จากนั้นได้ย้ายไปศึกษาระดับประถม 3 ที่โรงเรียนวัดโคกขี้หนอน ตำบลโคกขี้หนอน อำเภอบางบาล จังหวัดชลบุรี เพราะบิดาได้มาขอรับตัวจากยายเอาไปอยู่ด้วยที่บ้านบิดา ระหว่างนั้นบิดาของครูชลธิ์ได้บวชเป็นพระภิกษุซึ่งทำให้ชลธิ์เป็นลูกศิษย์วัดไปพร้อมกัน เมื่อจบประถม 4 จึงเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนประชาสงเคราะห์ อำเภอบางบาล จังหวัดชลบุรี จนกระทั่งจบมัธยมศึกษาปีที่ 6

ด้านอุปนิสัยส่วนตัว

ครูชลธิ์ ธารทอง เป็นคนตรง จริ่งใจ คนที่จิตใจอ่อนโยน ครูเป็นคนตรง ใจร้อน โมโหง่ายหายเร็ว เป็นคนที่ชื่อ ไม่คดโกงใครๆ ครูเป็นคนสนุกสนานชอบตลกเฮฮา พูดจาสองแง่สองง่ามแต่ก็ไม่หยาบคาย เป็นคนเจ้าชู้ มีอุปนิสัยชอบกินน้ำพริกปลาทุ กินกับข้าวพื้นบ้าน ชอบเที่ยวภูเขาทัศนียภาพที่งดงาม น้ำป่าเขาเล่าเนาไพร

ชีวิตครอบครัว

ครูชลธิ์ ธารทอง มีบุตร 2 คนกับภรรยาเก่า และแต่งงานใหม่กับนางศศิวิมล ทองมา ซึ่งมีอาชีพเป็นครูที่โรงเรียนวิริยาศิลป์ อยู่ที่ตำบลท่าม่วง อำเภوتاม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่บ้านท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี มีเป็นพ่อกับลูกในปัจจุบัน สร้างด้วยไม้ทั้งหลัง โดยย้ายมาจากซอยภาณุรังสี ย่านบางพลัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ.2536 ภายหลังจากอยู่ร้างกับภรรยาคนแรก

การศึกษาดนตรี

ครูชลธิ์ ธารทอง ได้เคยศึกษาวิชาดนตรีโดยเรียนเครื่องดนตรีชนิดเปียโนที่กรุงเทพการดนตรีกับ ครูสุทิน เทศารักษ์ มีความรู้ความสามารถทางด้านไวโอลินและนักเป่าคลาริเน็ตชั้นเยี่ยมของประเทศ

ประวัติความเป็นมาในการเป็นนักประพันธ์

การศึกษาริเริ่มทางด้านวิชาการประพันธ์บทเพลงลูกทุ่งนั้นเป็นการใช้วิธีครูพักลักจำ จดจำรูปแบบการประพันธ์จากครูเพลงหลายๆ คนในสมัยนั้น ในรูปแบบของการประพันธ์บทเพลงลูกทุ่งนั้นได้เรียนรู้จากครูสำเนียง ม่วงทอง ซึ่งขณะนั้นครูชลธิ์ ได้อยู่ในวงรวมดาวกระจายของครูสำเนียงนั่นเอง อีกทั้งยังเป็นคนชอบเรียนวิชาภาษาไทยมาตั้งแต่เด็ก

หลังจากครูชลธิ์ได้ออกจากวงรวมดาวกระจายและก่อตั้งวงดนตรีสุรพัฒน์ ก็ได้ตระเวนขายเพลงไปเรื่อยๆ จนกระทั่งมีเจ้าของห้างเมโทรเมตาตาซื้อไปประมาณสามสิบเพลง ได้รับเงินมาสามพันบาท หลังจากนั้นครศรีศรีมาพบครูชลธิ์ขอให้ช่วยแต่งเพลงสองชุด แต่หลังจากเขียนเพลงยังไม่ทันครบชุด ครศรีศรี ศรีประจวบถูกรถชนเสียชีวิตที่กำแพงเพชร เพลงลูกสาวผู้การที่ตั้งใจแต่งไว้ให้ครศรีศรีจึงต้องเก็บไว้ จนกระทั่งปี 2516 ครูชลธิ์ได้มาพบเจอกับสายัณห์ สัญญา

เมื่อชีวิตเริ่มดีขึ้นครูชลธิ์ ธารทองได้เข้าโรงแรมซอยรองน้ำคืนละสองร้อยบาทเพื่อเขียนเพลงให้ เสกศักดิ์ พู่กันทอง เพลงแรกที่เขียนคือ “ทหารอากาศขาดรัก” เมื่อเพลงดังงานก็ไหลมาเทมานายห้างแผ่นเสียงมาจองเพลงกันจนควายเหี้ยย ครูชลธิ์จึงต้องนั่งแต่งเพลงทั้งวันทั้งคืนให้ทันใจคนจอง จนครบสองเดือนได้เงินสองหมื่นบาท จนกระทั่งปัจจุบันได้รับค่าตอบแทนในการประพันธ์เพลงประมาณเพลงละ 5 หมื่นบาท

ผลจากการวิเคราะห์ทำนอง

1. โครงสร้างของทำนอง

1.1 ท่อนเพลง เป็นหน่วยที่ใหญ่ที่สุดในโครงสร้างของทำนองเพลง เกิดจากการนำวรรคเพลงหลายๆ วรรคเพลงมาเรียงร้อยกัน ซึ่งท่อนเพลงแต่ละท่อนเพลงนั้นจะมีความสัมพันธ์กันคือ A1,A2,A3 จะมีลักษณะทำนองคล้ายกัน (Near Repetition) และมีท่อน B1 เป็นท่อนที่แตกต่างจากท่อนอื่น ซึ่งพบได้ในบทเพลงหม่อมงามอนตาย, ล้นเกล้าเผ่าไทย, ไอ้หนุ่มตังเก, พบรักปากน้ำโพ, ล่องเรือหารัก,จดหมายจากแนวหน้า ส่วนในเพลง ไต้ฝุ่นธรณีนั้นมีลักษณะท่อนเพลงในรูปแบบ A1 B1 B2 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ท่อน A1 มีลักษณะแตกต่างจากท่อนอื่น

1.2 วรรคเพลง เกิดจากการนำเอาวลีหลายๆ วลีมาเรียงร้อยกัน เพื่อให้เกิดเป็นวรรคเพลง โดยวรรคเพลงเป็นลักษณะการถามตอบของแต่ละวรรค โดยวรรคที่ 1 จะมีหน้าที่ถาม ANTECEDENT วรรคที่ 2 ทำหน้าที่ตอบ CONSEQUENCE ซึ่งถือเป็นลักษณะโดยทั่วไปของการประพันธ์เพลง มีลักษณะการเริ่มทำนองทั้งแบบไม่ครบจังหวะห้องเพลง (Anacrusis) และการเริ่มทำนองแบบครบจังหวะห้องเพลง (Thesis)

1.3 วลีเพลง ในวลีเพลงนั้นจะมีวรรคคำร้องและจะมีตั้งแต่ 1 วรรคคำร้อง หรือหลายวรรคคำร้องใน 1 วลี โดยการเคลื่อนที่ของทำนองในแต่ละวลีนั้น มักจะอยู่ในรูปแบบของ Pentatonic scale เป็นหลัก พบการใช้เทคนิค Retrograde, Variation, Pedal Note, Passing note, Neighboring note ทั้งในรูปแบบของ Upper และ Lower มีการขึ้นวลีทั้งในแบบเริ่มทำนองแบบไม่ครบจังหวะห้องเพลง (Anacrusis) และเริ่มทำนองแบบครบจังหวะห้องเพลง (Thesis) และพบรูปแบบของวลีถาม (ANTECEDENT) วลีตอบ (CONSEQUENCE) โดยส่วนใหญ่พบเป็นการดำเนินทำนองด้วย Pentatonic scale ซึ่งเป็นลักษณะของสเกลในเพลงไทย

2. รูปแบบของทำนอง

รูปแบบของทำนองที่นำมาวิเคราะห์มีลักษณะดังนี้

2.1 รูปแบบเพลงไบนารี (Binary Form) มี 1 บทเพลง ได้แก่

2.1.1 ไต้ฝุ่นธรณี

2.2 รูปแบบเพลงตรีบทหรือเทอร์นารี (Ternary Form) มีทั้งหมด 6 บทเพลง ได้แก่

2.2.1 เพลงหม่อมงามอนตาย

2.2.2 เพลงล้นเกล้าเผ่าไทย

2.2.3 เพลงไอ้หนุ่มตังเก

2.2.4 เพลงพบรักปากน้ำโพ

2.2.5 เพลงล่องเรือหารัก

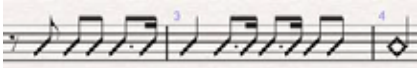
2.2.6 เพลงจดหมายจากแนวหน้า

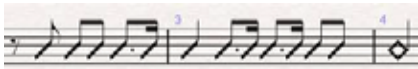
3. จังหวะของทำนอง

การผลการวิเคราะห์จังหวะของทำนองพบว่า รูปแบบจังหวะของทำนองที่ ชลธิ์ ธารทอง ได้นำมาใช้ในการประพันธ์เพลงทั้งหมดนี้เป็นรูปแบบของจังหวะของทำนองที่ดี เป็นที่นิยมใช้ในการประพันธ์เพลงซึ่งมีรูปแบบดังนี้

3.1 เพลงห่มรงนอนตาย พบรูปแบบลักษณะจังหวะของทำนองเด่น คือ

จังหวะของทำนอง	รูปแบบ
	B

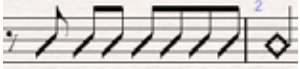
3.2 เพลงใต้ถุนธรณี พบรูปแบบลักษณะจังหวะของทำนองเด่น คือ

จังหวะของทำนอง	รูปแบบ
	B

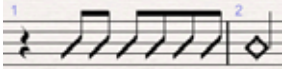
3.3 เพลงลั่นเกล้าเผ่าไทย พบรูปแบบลักษณะจังหวะของทำนองเด่น คือ

จังหวะของทำนอง	รูปแบบ
	A

3.4 เพลงไอ้หนุ่มตังเก พบรูปแบบลักษณะจังหวะของทำนองเด่น คือ

จังหวะของทำนอง	รูปแบบ
	A

3.5 เพลงล่องเรือหารัก พบรูปแบบลักษณะจังหวะของทำนองเด่น คือ

จังหวะของทำนอง	รูปแบบ
	A

3.6 เพลงจดหมายจากแนวหน้า พบรูปแบบลักษณะจังหวะของทำนองเด่น คือ

จังหวะของทำนอง	รูปแบบ
	A

ผลจากการวิเคราะห์ในด้านการใช้ภาษา

ประวัติความเป็นมาของบทเพลงความหมายเนื้อเพลง โดยสรุป

จากผลการวิเคราะห์ในด้านการใช้ภาษาในการประพันธ์เพลงของ ชลธิ์ ธารทอง นั้นได้ผลการวิเคราะห์ คือ รูปแบบของคำร้องที่พบนั้น นับเป็นวรรณกรรมแบบร้อยกรอง ซึ่งมีสัมผัสใน แต่ไม่ได้ตรงกับรูปแบบของกลอนใดๆ โดยจากการศึกษาประวัติความเป็นมาของบทเพลงนั้น ส่วนใหญ่นั้นเป็นการประพันธ์ที่เกิดมาจากประสบการณ์ การจำลองสถานการณ์ให้ตนเองเข้าไปอยู่ในเนื้อเรื่องของบทเพลงนั้นๆ และถ่ายทอดเรื่องราวตามอารมณ์และความรู้สึกจินตนาการลงไปในบทเพลง ซึ่งจะเห็นได้ว่าบางบทเพลงใช้เวลาประพันธ์เพียง 30 นาที เกิดมาจากประสบการณ์และความชำนาญในการประพันธ์บทเพลงลูกทุ่งของ ชลธิ์ ธารทอง

คำร้องกับเสียงของทำนอง

ในการเลือกคำร้องกับเสียงของทำนอง ให้เหมาะสมลงตัวกันนั้น ชลธิ์ ธารทอง คำนึงถึงความหมายและหลักภาษาไทยอย่างมาก ในการที่จะเลือกคำมาใช้ในบทเพลงให้เหมาะสมกลมกลืนกับทำนอง โดยในบางคำที่อาจมีการผิดวรรณยุกต์ ชลธิ์ ธารทอง ได้แก้ไขข้อด้อยในจุดนี้ด้วยการให้นักร้องเอื้อนคำร้องทั้งจากโน้ตต่ำไปสูง และโน้ตเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ เพื่อปรับวรรณยุกต์และความเหมาะสมของบทเพลงและภาษาไทยให้สอดคล้องไปด้วยกัน

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์บทเพลงศิลปินแห่งชาติ ชลธิ์ ธารทอง เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารวิชาการ ข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายของงานวิจัย ได้ผลสรุปที่สามารถนำมาอภิปรายเพิ่มเติมได้ดังนี้

ศิลปินแห่งชาติ ชลธิ์ ธารทอง ได้ประพันธ์บทเพลงลูกทุ่งตามหลักวิชาการ ในส่วนของโครงสร้างทำนองเพลงที่มีรูปแบบจากวลีเป็นประโยคเพลงและกลายเป็นท่อนเพลงตามลำดับขั้นตอน โดยในประโยคเพลงนั้นจะมีประโยคถามและประโยคตอบซึ่งสอดคล้องกับฉันทลักษณ์ โสคติยานุรักษ์ (2544 : 99) ได้ให้ทัศนะที่เกี่ยวกับประโยคเพลงที่เป็นประโยคถามและประโยคตอบว่า ประโยคเพลงสองประโยคที่มีความสัมพันธ์กัน โดยประโยคถามมักจบด้วยเคเดนซ์เบาในลักษณะเหมือนถามเปิดไว้ และต้องการคำตอบที่เป็นประโยค ส่วนประโยคตอบก็มักจบด้วยเคเดนซ์ที่หนักแน่นกว่า ทางด้านของรูปแบบ (Form) ของบทเพลงทุกบทเพลงนั้น มีการจัดรูปแบบบทเพลงอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นแบบเป็นแผนชัดเจนดังเช่นที่ ทอม แมนนอฟ (2539 : 77) ได้อธิบายความหมายเกี่ยวกับคีตลักษณ์ไว้ว่า คีตลักษณ์เป็นการ

จัดระเบียบทางดนตรี ลักษณะดนตรีต่างๆ เป็นตัวชี้ถึงคีตลักษณ์ และในส่วนของประพันธ์คำร้องนั้น ชลธิ์ ธารทอง ได้ประพันธ์คำร้องบทเพลงลูกทุ่งได้อย่างดี มีความไพเราะทั้งในเชิงภาษาและดนตรี สามารถเลือกคำร้องที่ง่ายต่อการสื่อความหมายให้ผู้ฟังได้ซาบซึ้งและเกิดจินตภาพ ประพันธ์คำร้องได้สอดคล้องเหมาะสมกับทำนองของบทเพลง ซึ่งนับได้ว่า ชลธิ์ ธารทอง เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการประพันธ์บทเพลงลูกทุ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการศึกษาบทเพลงอื่นๆ ของศิลปินแห่งชาติ ชลธิ์ ธารทอง ที่ยังมีได้ทำการวิจัยในครั้งนี้
2. ทำการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงเปรียบเทียบกับบทเพลงที่ประพันธ์โดย ชลธิ์ ธารทอง กับนักประพันธ์บทเพลงลูกทุ่งท่านอื่น

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา คำรงค์เลิศ. (2533). **วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจนภพ จบกระบวนวรรณ. (2530). **เพลงลูกทุ่งกับมุมมองด้านการเมือง**. ครูบริทัศน์.
- ชลธิ์ ธารทอง. (2547). **ชลธิ์ ธารทอง เทวดาเพลง**. กรุงเทพฯ : อินฟอรมีเดีย บัค.
- ฉันทลักษณ์ โสคติยานุรักษ์. (2544). **สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญศรี พุ่มชูศรี. (2534). **กึ่งศตวรรษลูกทุ่งไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
- ทอม แมนนอฟ. (2539). **สนุกกับดนตรีพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.